

**Korpustarud ja nende kasutamise praktilisi kogemusi tootmisesilas
Kokkuvõte praktilisest mesindusõppusest mesilas 25.07.2009.a.
Lektor Jüri Lugus, lektorileping PR-5-1.4-14
Mesindusloeng toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab
Euroopa Liit**

Eestis on viimastel aastakümnetel hakanud hoogsalt levima korpustarud. Ka mina oma mesilas olen lamavtarude kõrval hakanud viimastel aastatel üha enam kasutama korpustarusid. Ajaloolise tagasivaatena võib aga öelda, et ka Eestis varem (XX sajandi esimesel poolel) üsna laialt levinud Tartu taru oli sisuliselt korpustaru. Selle taru pesaruum mahutas 12 täisraamilist meekärge ja sellele sai peale asetada samuti 12 täisraamiga magasin.

Eelmise sajandi 20-ndate aastate lõpupoole väljatöötatud Eesti lamavtaru hakkas tasapisi Tartu taru välja suruma. Ka 16 raamise pesaruumi mahutavusega Eesti taru ei olnud veel klassikaline lamavtaru, vaid kujutas endast üleminekuvarianti. Eesti taru puhul oli kasutatavad nii pooleraamine, kui ka täisraamine magasinikorpus. Alles 1963-aastal, kui Tartus Aiandus-Mesinduseltsi sügisnäitusel esitleti esamakordselt 22 raami mahutavat Eesti taru, algas Eestis klassikalise lamavtaru võidukäik. Hiljem suurendati veelgi taru pesaruumi, mille tulemusena Eesti taru pesaruum hakkas mahutama 24 raami. Lamavtarude levikut Eestis soodustas selle kuulutamine standardtaruks ja massiline tööstuslik tootmine.

Lamavtaru puudusena tuleb märkida tarude suurt kaalu (tühi taru kaalus juba ligi 70 kg, koos kärgede ja mesilastega isegi kuni 100 kg.) Suurimaks puuduseks aga tuleb siiski lugeda mesilastele mitteomast töötamist ja pesa laienemist horisontaaltasapinnas.

Sellepärast hakkasid mitmed eesrindlikumad mesinikud Eestis juba 1960.a. paiku valmistama ja kasutama mitmesugust tüüpi korpustarusid. Siinjuures avaldasid erinevate tarutüüpide levikule Eestis mõju tol ajal Soomes üsna levinud Ferrari ja Langstroth tarud. Kui välja arvata XX sajandi viiekümneandate aastate lõpupoole Venemaalt sissetoodud Dadant-Blatti raamiga ja ühekordsete puitseintega korpustarud, olidki esimesed Eesti mesinike poolt ehitatud korpustarud Farrar –tüüpi. 1970-ndate aastate algupoolel hakkas tekkima idee ehitada selline korpustaru, milles oleksid kasutatavad senise Eesti taru raamid.

Kaua vaieldi selle üle, kas taru korpus peab mahutama 8-9 –10 või 12 raami. On ehitatud erineva mahutavusega korpusi, millest elujõulisemana tundus korpus, mis mahutas 12 eesti taru pesaraami. Korpuse ristlõige valiti ruudukujuline, mis võimaldab kasutada nii “külma” –kui ka “sooja” pesa varianti. Tarul on lahtikäiv põhi, mis võimaldab juba varakevadel puhastada ära taru põhjad. Põhja servas olev lennuava on 428 mm lai ja suletav vajadusel metallist siibriga.

Kui talveks on pesa koondatud näiteks 8-le raamile, jäetakse ka talveks söödanõu sisse ja selle taha jääv vaba ruum jääb tühjaks, mis tagab väga hea talvise õhuvahetuse. Talveks kitsendatakse lennuava siibri abil sellise arvestusega, et iga pesasoleva raami kohta jääks avatud lennuava pinda 1 ruutsentimeeter. Kärjetänavate sulgemiseks võib kasutada kas raamivaheliiste või kotiriidet. Talveks asetatakse pesa peale kaks 18 mm paksust pehmet puidkiudplaati (nimetatakse ka tuuletõkkeplaatideks).

Lamavtarude ja kirjeldatud korpustarude võrdlus on näidanud, et korpustarudes ei ole perede söödakulu oluliselt suurem lamavtarudes talvituvate perede söödakulust, varieerudes 0,5-1,0 kg piirides. Samal ajal aga vastupidiselt lamavtarudega saab varakevadel tarust kõrvaldada tarulangetise, mille tagajärjel on korpustarudes perede kevadine algareng tunduvalt kiirem.

Selleks, et kevadel toimuks mesilaste sujuv üleminek ülemisse korpusesse, asetatakse pealepandava korpuse keskele 3-4 ülesehitatud heledat pesakärge. Ülejäänud korpuse osa täidetakse kärjepõhjaga. Ülemine korpus hõivatakse mesilaste poolt umbes nädalaga ja sinna läheb üle ka ema. Kuna soojus liigub alt üles, kulutavad mesilased vähem energiat normaalse temperatuuri hoidmiseks ülemises korpuses, millega kaasneb tunduvalt kiirem pere areng.

Korpuste ümberasetamisega on võimalik mitut moodi pidurdada ka sülemlemist. Korpuste ringitõstmisega luuakse emale rohkem võimalusi munemiseks ja juba sellega pidurdatakse sülemlemismeeleolu tekkimist. Teiseks saab vajadusel ema sulgeda emaeraldusvõre abil ühte kindlasse pesakorpuse. Kolmandaks on juba esimeste sülemlemismeeleolu tunnuste ilmnemisel võimalik paigutada ema eraldi korpusesse, kus on ainult mõned ülesehitatud kärjed, ja seega takistada sülemlemismeeleolu tekkimist. Neljandaks on võimalik kasutada n.n. "sülemitasku" meetodit ja sellega eraldada noored 12-18 päevavanused mesilased pesaruumi alla paigutatud korpusesse, kus nad leiavad tööd, koos millega taandub peres ka sülemlemismeeleolu.

Meevõtmise ajal on võimalik pesast eemaldada kõik eelmisel talvel pesas olnud kärjed ja seega vähendada võimalike nakkuste ja haigustekitajate levikut peres või mesilas. Samas annab korpustarude tehnoloogia võimalusi piisavaks kärgede uuendamiseks, kasutades ära noorte mesilaste vahaerituse potentsiaali. Kui lamavtarude korral suudab mesilaspere tavaliselt kevade ja suve jooksul üles ehitada kuni 10 uut kärge, siis korpustarude korral võib oskusliku tegutsemisega lasta mesilastel üles ehitada 20 või enamgi uut kärge.